

– провести фінансово-економічний аналіз землекористування;
– удосконалити стратегічне управління підприємством в цілому, як основний спосіб підвищення ефективності використання земельних ресурсів.

Отже, сутність управління виробничо-економічною діяльністю сільськогосподарських підприємств полягає в систематичній, цілеспрямованій діяльності суб'єкта управління бізнес-одиниці з пошуку і реалізації організаційно-управлінських, економічних, селекційних і генетичних, екологічних інновацій з метою зміни продуктивних властивостей об'єкта управління і отримання економічного, екологічного або іншого виду ефектів.

Таким чином, управління сільськогосподарськими підприємствами має розглядатися в якості стратегічної альтернативи, пов'язаної з плануванням виробничої діяльності. Вирішити проблемне питання стабільного розвитку можливо за рахунок формування та імплементації на макро- і мікрорівні цілісної концепції організаційно-економічного механізму управління аграрних підприємств.

Література

1. Журавльова Т. В. Особливості бюджетування в управлінні сільськогосподарським підприємством / Т. В. Журавльова // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2014. – № 2. – С. 71-75. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2014_2_17.

2. Красноруцький О.О. Підвищення ефективності системи управління сільськогосподарським підприємством / О.О. Красноруцький // Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва. Сер. : Економічні науки. – 2014. – № 4. – С. 24-30. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkhnau_ekon_2014_4_5

3. Семенова А.Ю. Економічний механізм управління сільськогосподарським підприємством: теоретико-методологічний аспект / А.Ю. Семенова // Вісник Полтавської державної аграрної академії – 2012. – № 3. – С. 186-190.

Ольга Плекан

Тернопільський національний економічний університет

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сьогодні неможливе управління підприємством без планування господарської діяльності на всіх рівнях: оперативному, тактичному й стратегічному. На стратегічному рівені приймаються життєво важливі управлінські рішення для подальшого розвитку підприємства.

Стратегія - це спосіб досягнення результату, що сформульований у вигляді мети. Формування стратегій є процесом, у ході якого керівники встановлюють місію, систему цілей, обирають стратегії, а також визначають усі складові (компоненти) процесу стратегічного управління.

Як зазначає Б.М. Мізюк, єдиної стратегії для всіх суб'єктів господарської діяльності не існує, як не існує й єдиного універсального методу стратегічного управління.

Так, Пітер Друкер підкреслював, що в основі стратегії суб'єкта господарювання має бути створення того, що має «цінність» для споживача, а не того, що стало «продуктом» для виробника. По суті це один крок, який відділяє сприйняття реалій споживача, як складової частини продукту від розуміння продукту як джерела цінності, за яку насправді платить споживач». За твердженням Пітера Друкера

«споживачі купують «не продукт» як такий, а «цінність», яку він у собі несе». Цінність для покупців визначається в економічній літературі як «корисність або повне задоволення, яке вони отримують за використання товару, а також мінімальні ціни й операційні витрати протягом всього терміну служби продукту». Отже, стратегія є планом дій, що за своєю суттю актуалізує поняття стратегічне управління. Стратегічне управління – це система методів прийняття рішень.

У більшості сільськогосподарських підприємств не має розробленої ефективної системи стратегічного управління, а існує лише орієнтація на деякі цілі. Рівень стратегічного управління у сільськогосподарських підприємствах Тернопільської області знаходиться на низькому рівні. У сучасних умовах його можна назвати задовільним, оскільки він забезпечує виживання господарств, проте, для подальшого розвитку аграрного сектору та їх розширеного відтворення керівництву підприємств необхідно головну увагу зосередити саме на стратегічному управлінні.

У світовій практиці виокремлюють три основних види стратегій розвитку підприємства, кожний з яких повністю обґрунтований специфікою виробництва: 1) стратегія зростання (розвитку) відображає намір підприємства збільшувати обсяги продажу, прибутку, капіталовкладень; 2) стратегія стабілізації (сталості) характеризує прагнення підприємства зберегти досягнуті обсяги виробництва в умовах суттєвої нестабільності обсягів продажу і прибутку; 3) стратегія виживання – оборонна стратегія в умовах глибокої кризи діяльності підприємства.

Для сільськогосподарських підприємств Тернопільської області бажано застосувати стратегію зростання, хоча більшість підприємств використовують стратегію виживання.

Стратегію розвитку можна реалізувати на основі аналізу таких можливостей: інтенсивного розвитку, або інтенсифікації зусиль підприємства в межах його діяльності; інтеграційного розвитку, або розширення діяльності підприємства через контроль чи приєднання до нього інших підприємств; розширення сфер діяльності підприємства на ринках нових товарів за межами галузі.

Для здійснення запропонованої стратегії необхідні додаткові вкладення в розвиток перспективних галузей виробництва, завоювання більшої частки ринку, повніше використання державної підтримки, використання засобів формування попиту і стимулювання збуту, застосування передових досягнень в техніці, технології, організації управління та маркетингу.

Основними шляхами стратегічного розвитку сільськогосподарських підприємств має бути: науково обґрунтована система ведення господарства відповідно до природно-кліматичних та економічних умов з урахуванням розвитку на перспективу; створення міцної матеріально-технічної бази відповідно до обсягу і структури виробництва продукції, системи машин для забезпечення комплексної механізації виробничих процесів, переведення виробництва продукції на промислову основу; розроблення раціональної системи хімізації у рільництві; селекція і насінництво, виведення нових і поліпшених районованих сортів культур, проведення робіт для одержання високоякісного насіння сільськогосподарських культур; впровадження науково-обґрунтованих систем землеробства; усунення або максимальне зменшення витрат при збиранні врожаю, транспортуванні, зберіганні, переробці та реалізації продукції; спеціалізація сільськогосподарського виробництва як умова концентрації фінансово-матеріальних і трудових ресурсів на виробництві основних видів продукції; створення інформаційно-обчислювальної системи планування, обліку, звітності та оперативного управління виробництвом на базі сучасної комп'ютеризації.

Література

1. Саблук П.Г. Основні напрями розробки стратегічного розвитку АПК в Україні / П.Г. Саблук // Економіка АПК. – 2004. – №12. – С. 3-15.

2. Друкер Питер Ф. *Енциклопедія менеджмента*; пер. с англ. / Питер Ф. Друкер. – М.: Вільямс, 2004. – 432 с.

3. Мізюк Б.М. *Стратегічне управління: [підручник]* / Б.М. Мізюк – [2-ге вид., переробл. і доп.]. – Львів: Магнолія плюс, 2006. – 392 с.

4. Кошельник В. М. Стратегія економічного розвитку сільськогосподарських підприємств у контексті активізації виробничої діяльності // *Бізнес Інформ*. – 2015. – №1. – С. 194–199.

5. Каткова Н. В., Матушевська О. А. Методичні та практичні аспекти визначення інтегрального показника рівня економічної стійкості промислових підприємств // *Бізнес Інформ*. – 2015. – №1. – С. 252–257.

6. Східницька Г. В. Пріоритетні напрями покращення існуючого стану сільськогосподарських підприємств // *Бізнес Інформ*. – 2015. – №1. – С. 189–194.

7. Пуцентейло П. Р. Організаційно-економічний механізм забезпечення сталого розвитку м'ясного скотарства / П. Р. Пуцентейло // *Актуальні проблеми економіки*. – 2011. – № 3 (117). – С. 80–85.

Василина Пленко

Тернопільський національний економічний університет

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ

Земельні ресурси відіграють особливо важливу роль у житті та виробничій діяльності людства. Раціональне використання, збереження, підвищення родючості ґрунтів є неодмінною умовою нарощування продовольчого потенціалу нашої держави.

З метою надання економічної оцінки земельним ресурсам у сільськогосподарському виробництві у більшості випадків застосовують класичний підхід (визначення ренти). Рента – економічна категорія, що відображає будь-який дохід, який регулярно одержується та напряму не залежить від виду підприємницької діяльності. До природно-ресурсної ренти належить категорія рентного доходу, який виникає як результат господарської діяльності людини.

В процесі еколого-економічного аналізу агропромислового виробництва проводиться розрахунок економічних збитків від антропогенного порушення довкілля. Особливостями даного розрахунку є наступні [1]: земля є малорухомим середовищем, у зв'язку з чим міграція у ній забруднюючих речовин проходить повільніше, в порівнянні із атмосферою та водою, а їх концентрації збільшуються; забруднення земельних ресурсів на людину має не прямий, а опосередкований вплив (через кількісні й якісні характеристики сільськогосподарської продукції та виготовлених із неї продуктів харчування); використання земельних ресурсів супроводжується перетворенням і зміною їх природних початкових властивостей, створенням нових. Перетворення пасовищ у рілля, зрошення та раз призводять до небажаних наслідків; невисока ефективність роботи та відсутність водоочисних споруд на тваринницьких фермах (комплексах), підприємствах переробної та харчової промисловості; нераціональне застосування отрутохімікатів і мінеральних добрив, якіносять значну шкоду земельним ресурсам і, як наслідок, впливають на якісні характеристики сільськогосподарської продукції; великої шкоди земельним угіддям завдається через використання великої техніки, яка призводить до ущільнення ґрунтів, завдані збитки від чого практично обрахувати є неможливо; диспаритет між цінами на продукцію сільськогосподарського та промислового виробництва.